

Propose A Model for Promoting Sustainable Well-being in Thailand's Tourism Industry

Rachanon Taweephol^{1*} Chatvarin Klongnoy¹ Prommatr Jindachote¹ Sabaithip Mongkolnimit¹
and Ratchamongkhon Thonglor¹

¹ Faculty of Management Science, Silpakorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: mr.bozo@msn.com

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the context and issues of sustainable well-being in tourism management dimensions, (2) propose a model for promoting sustainable well-being in Thailand's tourism industry. This qualitative research employed a multi-method approach, combining content analysis with connoisseurship, to gather and interpret data. The study was conducted between October 2024 and January 2025 with two groups of key informants: 12 university lecturers from state-supervised higher education institutions, and 5 strategic-level executives in health and service-related tourism businesses located in Bangkok. The result of the study found that: 1) Hotel businesses and event organizers prioritized creating impressive experiences by focusing on sustainable resource management through various standards, as well as emphasizing pollution reduction in service processes. Meanwhile, local tourism communities used cultural uniqueness as their selling point while considering environmental impacts simultaneously. 2) Sustainable tourism industry must consider three key dimensions: (1) Community collaboration by promoting community-based management and direct benefits, (2) Cultural presentation through cultural experiences, local cuisine, and traditional Thai medicine, and (3) Environmental conservation and use of eco-friendly materials by promoting low-carbon tourism, efficient resource utilization, and selection of biodegradable materials.

Keywords: Sustainable, Well-being, Tourism Industry

รูปแบบการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

ระชานนท์ ทวีผล^{1*} ฉัตรวริน คลองน้อย¹ พรหมมาต จินดาโชติ¹ สไบทิพย์ มงคลนิมิตร¹ และ รัชมงคล ทองหล่อ¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: mr.bozo@msn.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) บริบทและประเด็นของความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในมิติการจัดการการท่องเที่ยว และ (2) รูปแบบการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคพหุวิธี (Multi-method) ระหว่างการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับการสัมภาษณ์อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 - มกราคม พ.ศ. 2568 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ 12 คน และตัวแทนผู้บริหารระดับกลยุทธ์ในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร 5 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มธุรกิจโรงแรมและธุรกิจการจัดงานอีเวนต์ให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจด้วยการหันมาใส่ใจการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนผ่านมาตรฐานต่าง ๆ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการลดปริมาณมลพิษในการกระบวนการให้บริการ ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่นได้นำเอกลักษณ์วัฒนธรรมมาเป็นจุดขาย แต่ต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป 2) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องคำนึงถึงสามมิติสำคัญ ได้แก่ (1) การสร้างความร่วมมือกับชุมชน โดยส่งเสริมให้ชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการและได้รับผลประโยชน์โดยตรง (2) การนำเสนอวัฒนธรรม ผ่านการสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรม อาหารท้องถิ่น และการแพทย์แผนไทย และ (3) การรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อมและการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการเลือกใช้ชีวิตที่ยั่งยืนได้ตามธรรมชาติ

คำสำคัญ: ความยั่งยืน, ความเป็นอยู่ที่ดี, อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ หากแต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้รับนั้น จำเป็นต้องพิจารณาการบริหารและการจัดการควบคู่กันอย่างเหมาะสม มิฉะนั้นแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น (Alamineh et al., 2023; Baloch et al., 2023) นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ยังนับเป็นความท้าทายครั้งยิ่งใหญ่สำหรับวงการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้ที่ลดลง การขาดแคลนแรงงาน และต้นทุนดำเนินงานที่สูงขึ้น หลังจากทศวรรษแห่งการเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากประเทศไทยพึ่งพารายได้จากกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีอัตราค่าบริการสูงกว่านักท่องเที่ยวภายในประเทศ ในขณะเดียวกันการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวหยุดชะงักและเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในทางกลับกันยังกระตุ้นให้ผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทบทวนรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง (Segarra et al., 2024) ในฝั่งอุปทานฝั่งรัฐบาลและแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากได้มีการปรับเปลี่ยนความสำคัญไปที่การท่องเที่ยวแบบรับผิดชอบและยั่งยืน ลดปริมาณของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แต่เดิมเดินทางกันเป็นจำนวนมาก (Zaika & Avriata, 2024) ในขณะที่ฝั่งอุปสงค์ นักท่องเที่ยวเริ่มให้ความสนใจกับแนวทางและพฤติกรรมการท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางที่แตกต่างออกไปก่อนช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 (Kimunio et al., 2024) โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความสมบูรณ์ของร่างกาย ความเชื่อมโยงระหว่างการให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตที่ดีแลสุขภาพและการท่องเที่ยว จึงเริ่มปรากฏชัดเจนมากขึ้น (Cristache et al., 2023)

สำหรับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือ Wellness tourism มีการเจริญเติบโตขึ้นก่อนการแพร่ระบาด จากรายงานของ Global Wellness Institute หรือ GWI พบว่า ณ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีมูลค่าทั้งโลกรวมกันราว 6.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี และคาดว่าจะเติบโตได้อีกกว่าร้อยละ 16.6 ภายในปี ค.ศ. 2027 (Global Wellness Institute, 2024) นับว่าเป็นตลาดและโอกาสทางธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าสูง ทั้งนี้ ในส่วนของประเทศไทยเองมีการขยายตัวของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตั้งแต่ก่อนช่วงโรคระบาด ในปี ค.ศ. 2019 เริ่มจากการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical tourism) ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2565) นำเสนอกระแสของ Wellness tourism ในประเทศไทย ที่ได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้หลากหลายประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาเป็นยังคงตลาดเป้าหมายที่มีมูลค่าสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกลุ่ม Wellness ยังคงสูงกว่านักท่องเที่ยวทั่วไปประมาณ 1 ใน 3 มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 89 มีสัดส่วนการท่องเที่ยวเป็นวัตถุประสงค์รองเพิ่มขึ้น ร้อยละ 92 สามารถพยากรณ์มูลค่าการเติบโตถึงปี ค.ศ. 2025 อาจสูงถึงร้อยละ 20.9 สำหรับตลาดส่วนใหญ่เน้นการเดินทางเขามารักษาพยาบาลของชาวต่างประเทศในโรงพยาบาลเนื่องจากโรงพยาบาลของประเทศไทยนั้นได้มาตรฐาน มีบุคลากรที่ได้รับความเชื่อถือ รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมากเมื่อเทียบกับประเทศที่มีการพัฒนาทางการแพทย์ในระดับเดียวกัน และที่สำคัญประเทศไทยยังมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยว ทำให้นอกจากจะเขามารักษาพยาบาลแล้ว ผู้ป่วยรวมถึงผู้ติดตามที่เดินทางมากับผู้ป่วยสามารถใช้เวลาเดียวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยด้วย ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อการท่องเที่ยวกลับมาอีกครั้งหลังจากช่วงโรคระบาดโควิด 19 พฤติกรรมและวิถีชีวิตของผู้คน รวมถึงนักท่องเที่ยวก็มีการเปลี่ยนแปลงไป ประชากรส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพในเชิงรุกมากขึ้น (Aytas et al., 2024) ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนตาม จากการที่เน้นการรักษาแบบเชิงรับในรูปแบบ Medical tourism มีการขยายไปสู่การท่องเที่ยวเพื่อบำรุงสุขภาพ ทำให้อุปสงค์การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้มีผู้ใช้เพียงเขามารักษาพยาบาล แต่ยังต้องการเขามารักษาและฟื้นฟูสุขภาพโดยรวมทั้งกายและใจ เช่น การออกกำลังกาย การนวดสปา หรือแม้แต่การปลีกิเวศตนเองออกจากความวุ่นวายในชีวิตประจำวัน (Liu et al., 2023)

แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้มีพัฒนาการยกระดับจากการเดินทางหรือท่องเที่ยวเพื่อดูแลสุขภาพเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่แสวงหาความเป็นอยู่ที่ดีและการแสวงหาจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง หรือที่เรียกว่า Well-being tourism เป็นการเดินทางท่องเที่ยวมิใช่เพื่อการเขามารักษาอาการเจ็บป่วย หรือเขามาบำรุงและฟื้นฟูสุขภาพเท่านั้น แต่เป็นการเดินทางในเชิงวิถีการดำเนินชีวิต (Lifestyle) ที่แสวงหาความสมดุลของชีวิต การดำเนินชีวิตเพื่อให้มีสุขภาพที่ดี รวมถึงการแสวงหาตัวตนและความหมายของชีวิต โดยที่การเดินทางจะต้องไม่สร้างผลกระทบเชิงลบกับสังคม ในขณะเดียวกัน หากเป็นไปได้การเดินทางจะต้องมีส่วนในการพัฒนาสังคมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย (Huang et al., 2023; Filep et al., 2024) ในขณะที่วงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากงานวิจัยของสุปชา เพชรโสม และสุวารี นามวงศ์ (2567) ยังพบข้อจำกัดที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดแบบเจาะจงให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มด้วยกิจกรรมการสร้างประสบการณ์ที่ดี ผ่านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละประเภท และการกระจายโอกาสทางการท่องเที่ยวไปยังเขตเมืองรองอื่น ๆ ดังนั้นการพัฒนาอุปทานเพื่อตอบรับกับการท่องเที่ยวแบบ Well-being tourism แหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนามิใช่เพียงแค่สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวเท่านั้น ควรมีการพัฒนาในส่วนของห่วงโซ่อุปทานในเรื่องของการสร้าง Well-being อีกด้วย การสร้าง Well-being สามารถทำได้หลายแบบ เช่น การออกกำลังกาย การดูแลร่างกายและจิตใจ แสวงหาประสบการณ์ในเชิงวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ และที่สำคัญคืออาหารการกินที่ดีและถูกสุขลักษณะ (Dini & Pencarelli, 2021; Bagheri et al., 2023) นอกจากนี้พัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ ประเทศไทยจะต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถด้านการแพทย์ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเกษตรและอาหาร และด้านการท่องเที่ยวควบคู่กันไป เพื่อประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น และซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติด้านความยั่งยืน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามมุมมองเกี่ยวกับ Well-being เป็นแนวโน้มรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีโอกาสในการพัฒนาให้เกิดมูลค่าสูงในอนาคต และยังเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแนวปฏิบัติด้านความยั่งยืนมากขึ้นเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในรูปแบบอื่น แต่การท่องเที่ยวในรูปแบบ Well-being ยังเป็นประเด็นที่ค่อนข้างใหม่ในวงการการท่องเที่ยว

เนื่องจากนักท่องเที่ยวในตลาด Wellbeing นั้น มีได้มองหาเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่ยังแสวงหาไปถึงการตอบสนองต่อวิถีการดำเนินชีวิต และการให้ความหมายของชีวิตของนักท่องเที่ยวด้วย เช่น การแสวงหาอาหารที่ดีต่อสุขภาพตนเอง และสังคมโดยรวม อาทิ อาหารออร์แกนิก อาหารที่ไม่ใช้สารเคมีที่เป็นพิษกับสิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่อาหารท้องถิ่นที่ผลิตโดยชุมชนเองโดยไม่ได้ผลิตในโรงงานขนาดใหญ่เพื่อมีส่วนในการพัฒนาชุมชน เป็นต้น บทความวิจัยนี้นำเสนอ “แนวทางการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย” สะท้อนแนวโน้มการพัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับตลาด Well-being tourism ให้เกิดมูลค่าสูงเพียงพอที่จะจูงใจให้เกิดผู้ผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองตลาดที่เพิ่มมากขึ้นได้ ซึ่งทั้งแหล่งท่องเที่ยวและธุรกิจต่าง ๆ ต้องติดตามข้อมูลและปรับเปลี่ยนสินค้าและบริการของตนเพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของนักท่องเที่ยว รวมถึงต้องมีการรักษาและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานระดับสูง เพื่อดึงดูดและสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งการพัฒนาบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่ปลอดภัย และพัฒนาประสบการณ์อันจริงแท้ที่มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นของไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมหรือประเพณีที่เชื่อมโยงกับการสร้างวิถีชีวิตที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว และสร้างผลประโยชน์ในเชิงบวกและเชิงลบต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น และที่สำคัญจะต้องสร้างสมดุลระหว่างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นหลักประกันว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบ Well-being ส่งผลดีต่อชุมชนท้องถิ่น ช่วยปกป้องสิ่งแวดล้อม และสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งนำเสนอกรณีศึกษาและมุมมอง เพื่อพัฒนาแนวความคิดการจัดการการท่องเที่ยว ให้เกิดความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น และสามารถรองรับตลาดการท่องเที่ยวต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและประเด็นความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในมิติการจัดการการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบพหุวิธี (Multi-methods) ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายวิธีการภายใต้กระบวนการที่สัมพันธ์กันระหว่างวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ให้เป็นตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดเอาไว้ มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จากมุมมองของกลุ่มนักวิชาการตำแหน่งอาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ ที่มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก จำนวน 12 คน ร่วมกับตัวแทนผู้บริหารระดับกลยุทธ์ในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวนทั้งหมด 17 คน มีระดับค่าความคาดเคลื่อนลดลงประมาณ 0.05 ตามเงื่อนไขของการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในสัดส่วนที่เหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูล (Macmillan, 1971) เก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 - มกราคม พ.ศ. 2568 สามารถอธิบายคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัยและการคัดเลือก

รหัสข้อมูล	ตำแหน่ง	เพศ	คุณสมบัติ
A-01	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	ชาย	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2 เรื่อง
A-02	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	หญิง	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3 เรื่อง
A-03	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	หญิง	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3 เรื่อง
A-04	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	หญิง	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2 เรื่อง
A-05	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	ชาย	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2 เรื่อง
A-06	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	หญิง	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2 เรื่อง
A-07	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	หญิง	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3 เรื่อง
A-08	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	หญิง	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2 เรื่อง
A-09	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	หญิง	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มากกว่า 5 เรื่อง
A-10	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	ชาย	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3 เรื่อง
A-11	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	ชาย	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5 เรื่อง
A-12	อาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยกำกับของรัฐ	หญิง	เผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการระดับชาติในประเด็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2 เรื่อง
SW-01	รองประธานกรรมการบริหารกลุ่มโรงแรมสุโกศล	หญิง	มีประสบการณ์บริหารงานมากกว่า 10 ปี
SW-02	นายกสมาคมเครือข่ายไรค์ไม่ติดต่อไทย	ชาย	มีประสบการณ์บริหารงานมากกว่า 5 ปี
SW-03	นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวสวนผึ้ง	ชาย	มีประสบการณ์บริหารงานมากกว่า 5 ปี
SW-04	ผู้ช่วยประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ฝ่ายกลยุทธ์ ความยั่งยืน นวัตกรรม บริษัท ไทยวา จำกัด (มหาชน)	หญิง	มีประสบการณ์บริหารงานมากกว่า 5 ปี
SW-05	ผู้จัดการทั่วไปโรงแรมบันยันทร กรุงเทพฯ	หญิง	มีประสบการณ์บริหารงานมากกว่า 8 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือสำหรับการวิจัยด้วยคำถามถึงโครงสร้างปลายเปิดที่ผ่านวิธีวิทยาการวิเคราะห์เนื้อหาจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) การท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความสุขกายสุขใจ (Well-being tourism) การท่องเที่ยวชุมชน (Community-base tourism) การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism development) และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism) ประกอบด้วย (1) บริบทและประเด็นความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในมิติการจัดการการท่องเที่ยวประกอบด้วยอะไรบ้าง (2) รูปแบบการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยเป็นอย่างไร เพื่อนำเป็นไปสู่การรายงานผลการศึกษที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ ร่วมกับการใช้อุปกรณ์อย่างสมาร์ตโฟนสำหรับการบันทึกภาพและเสียงในแต่ละกระบวนการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มต้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนักวิชาการด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการจัดสนทนากลุ่มในรูปแบบการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญในงานที่มีชื่อหัวข้อว่า Well-being Sustainability “Tourism, Hotel & Event” Good for Health Great for Heart เที่ยวไทย ยั่งยืน สุขใจ ได้สุขภาพ ณ ห้อง Persimmon room ชั้น 11 โรงแรมบันยันทรี กรุงเทพฯ ในวันจันทร์ที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความและความหมายที่ปรากฏอยู่ในแนวคิดทฤษฎีจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ สามารถนำไปใช้ในการแบ่งหมวดหมู่และทำความเข้าใจในการสร้างข้อความคำถามเพื่อสนับสนุนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Drisko & Maschi, 2016) ร่วมกับการจัดการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เป็นการให้ข้อเสนอแนะและการตีความร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในลักษณะการอภิปราย โดยใช้แนวคิดสหวิทยาการผสมผสานกับบริบทความเป็นจริง ณ ช่วงเวลานั้นผ่านมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายภาคส่วนภายใต้ประเด็นปัญหาการวิจัยที่กำหนดไว้ (Handels et al., 2014) จากนั้นผู้วิจัยได้นำทฤษฎีสามเส้า (Triangulation theory) เข้ามาใช้ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้านนักวิจัย (Investigator triangulation) ที่มีนักวิจัยมากกว่า 1 คนร่วมกันเก็บข้อมูล วิเคราะห์และตีความผลการศึกษาที่แตกต่างกันไปตามมุมมองของนักวิจัย ร่วมกับด้านเทคนิคการวิจัย (Method triangulation) ที่ผสมผสานกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยเอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์กลุ่ม และการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Thurmond, 2001)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยเริ่มต้นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาจากแนวคิดทฤษฎีความเป็นอยู่ที่ดี การท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความสุขกายสุขใจ การพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวยั่งยืน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อการออกแบบข้อความคำถามปลายเปิดเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 2 ระยะด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย นำผลการศึกษามาสร้างสมมติฐานชั่วคราวเพื่อเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงเข้าสู่การตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยทฤษฎีสามเส้า มีการวิเคราะห์และตีความข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยมีรายละเอียดตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงขั้นตอน

ที่มา: Liu et al. (2023); Mlynkowiak-Stawarz (2023); Gantait et al. (2024); Tsartas et al. (2022); & Guerra et al. (2022)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญถ่ายทอดมุมมองจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคที่หลากหลาย ผ่านการรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการลงรหัสข้อมูลและลำดับความถี่ที่เกิดขึ้นจากการตอบข้อคำถามมี รายละเอียดตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การลงรหัสข้อมูลของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการวิจัย

ประเด็นคำถามการวิจัยที่ 1 บริบทและประเด็น ความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในมิติการจัดการการท่องเที่ยว	ความถี่ ในการค้นพบ	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
1. การสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ	8	A-02, A-03, A-05, A-07, A-09, A-12, SW-01, SW-05
2. ศักยภาพทางด้านภัตตาคารและสถานที่ท่องเที่ยว	6	A-02, A-06, A-07, A-11, SW-01, SW-02
3. การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน	4	A-01, A-04, SW-01, SW-05
4. การนำเสนอวิถีชีวิตความดั้งเดิม	3	A-08, A-10, SW-03
5. การปรับตัวกระแสการบริโภค	2	A-04, SW-02
ประเด็นคำถามการวิจัยที่ 2 รูปแบบการส่งเสริม ความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย	ความถี่ ในการค้นพบ	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
1. มิติการสร้างร่วมมือกับชุมชน	5	A-02, A-04, A-05, A-10, SW-03
2. มิติการนำเสนอวัฒนธรรมในการพัฒนา	3	A-08, SW-02, SW-03
3. มิติการรักษาสิ่งแวดล้อม และการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	3	A-01, SW-04, SW-05

จากตารางที่ 2 พบว่า การกำหนดข้อคำถามปลายเปิดสามารถแบ่งรายละเอียดข้อมูลสนับสนุนตามความถี่ของใน ประเด็นที่ใกล้เคียงกันและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ มีการจัดชุดข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันเอาไว้ด้วยกันเพื่อลด รูปข้อมูลจากการวิจัย อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตรวจสอบสามเส้าสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. บริบทและประเด็นความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในมิติการจัดการการท่องเที่ยว

บริบทและประเด็นความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในมิติการจัดการการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มธุรกิจโรงแรมให้ความสำคัญการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจเป็นสิ่งสำคัญที่โรงแรมสามารถจัดให้แก่ลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นการแสดงหรือ งานอีเวนต์ประเภทต่าง ๆ หรือการจำลองบรรยากาศชุมชนท้องถิ่นให้ได้สัมผัส รวมถึงการนำเสนอวิถีชีวิตแบบสโลว์ไลฟ์ผ่าน รายการอาหารและสปาเพื่อส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นจุดหมายปลายทางที่ เหมาะสมในการจัดกิจกรรมผจญภัยและท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่แปลก สามารถนำเสนอให้เป็นมุมมองใหม่ของ การท่องเที่ยวระดับโลก เนื่องด้วยศักยภาพทางด้านภัตตาคารและสถานที่ท่องเที่ยวที่พร้อมรองรับ ประกอบกับความพร้อม ด้านการแพทย์และสุขภาพที่ทันสมัย สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ “...เมื่อเรารวมกัน เราคือธุรกิจในเมือง หนึ่ง โลกเราเป็นหนึ่งเดียว ช่วยกันสร้างบรรยากาศใหม่ ให้กับคนที่มา คนที่มาก็ได้ความรู้จากการทำอะไรใหม่ โดยเฉพาะ เสน่ห์ของพื้นที่ นี้แหละ มีอะไรให้ทำมากมาย นำเสนออะไรได้ที่พวกเขาจะพอใจนะ...” (A-05) ประเทศไทยจึงมีโอกาสนิ การก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์ สปา และสุขภาพระดับโลกได้อย่างน่าสนใจ สำหรับจากกรณีตัวอย่างของผู้ให้ ข้อมูลสำคัญจากเครือโรงแรมสุโกศล กล่าวถึง แนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ไม่ว่าจะ เป็นการจัดการน้ำ การกำจัดขยะ การใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการประชาสัมพันธ์และสื่อสารเพื่อสร้าง การมีส่วนร่วมจากชุมชนในการดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวและภูมิทัศน์โดยรอบ ผ่านโครงการ Earth Check เพื่อให้คำแนะนำแก่ โรงแรมอื่น ๆ ที่ต้องการเข้าร่วมรับการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านการให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติที่ ชัดเจน สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ “... โครงการ ร่วมกันสร้างอนาคต เราไม่ได้เป็นคู่แข่งกัน แต่เราเป็น หุ่นส่วนกัน เราช่วยเหลือ ...” (SW-01) อีกทั้งยังพบว่า โรงแรมจำนวนไม่น้อยที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มูลนิธิใบไม้เขียว และแม้แต่ภายในเครือข่ายโรงแรมเอง มีการตรวจสอบ

และรับรองตนเองเพื่อให้แน่ใจว่ามีการดำเนินงานที่ได้มาตรฐานอย่างครบวงจร นอกจากนี้ ผู้ประกอบการเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการเป็นสถานที่พักผ่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยมาตรฐานการประชุมสีเขียว (Green meeting) ที่ปลอดการใช้พลาสติกและวัสดุที่ก่อให้เกิดขยะ ไม่เพียงแต่งดใช้ผ้าปูโต๊ะพลาสติก แต่ยังนำเสนออาหารจากชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตที่ยั่งยืน การคำนึงถึงการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าโดยแยกข้อมูลการใช้พลังงานรายห้องพัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถประเมินปริมาณคาร์บอนที่ปล่อยออกมาได้ด้วยตนเอง และหากมีอาหารเหลือ ทางโรงแรมยังสามารถนำไปเพื่อบริจาคต่อให้ผู้ที่ต้องการ สำหรับกรณีตัวอย่างของโรงแรมบันยันที กรุงเทพฯ มีเป้าหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่ การลดคาร์บอนฟุตพริ้นต์ต่อห้องพัก สามารถทำให้ผู้เข้าพักปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้น้อยกว่าการพักที่โรงแรมอื่นถึงร้อยละ 22 การงดใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และการมีโครงการด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการด้วยหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ “... บันยันทีเราเองคำนวณนะคะ ว่าคาร์บอนฟุตพริ้นต์ต่อ ห้องพักเกิดขึ้นเท่าไร แยกที่มาอยู่กับเรา มลพิษลงได้ถึง 22% ด้วยโครงการที่พวกเรายังคงทำอยู่ โดยเฉพาะเน้นการไม่ใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว...” (AW-05)

ในขณะที่การบริหารแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรในชุมชนท้องถิ่นมีการพิจารณาถึงผลประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามาพร้อมกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปริมาณขยะและการทำลายพื้นที่อย่างรวดเร็ว ที่ก่อตัวขึ้นในหลายพื้นที่ ในขณะที่ผู้ประกอบการในชุมชนได้นำเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นจุดขายสวนทางกลับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่อาจหลงใหลในสิ่งแปลกใหม่และผิพรรณชาติ เช่น สถานที่หรูหรา สิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน เป็นต้น แต่การนำเสนอวิถีชีวิตดั้งเดิมที่น่าสนใจ สามารถดึงดูดผู้คนให้เข้ามาสัมผัสประสบการณ์แท้จริงได้เช่นกัน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาพื้นที่ควรประกอบด้วย (1) การออกแบบสถานที่ให้น่าสนใจและเหมาะสมกับถ่ายภาพ (2) จัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อแสดงวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า (3) ออกแบบสินค้าและบริการที่ยั่งยืน (4) บริหารจัดการด้วยแนวคิดเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สมดุล จากกรณีตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากชุมชน ตลาดโอ๊ะป่อย จังหวัดราชบุรี มีการรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันทรงคุณค่าของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นผ่านการปลูกฝังให้คนในชุมชนภาคภูมิใจและตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม เมื่อทุกคนมีส่วนร่วมสืบสานและสั่งสมความรู้สึกหวงแหนไว้ วัฒนธรรมก็จะเติบโตและดำรงอยู่ต่อไป ทำให้ทุกคนต้องประหลาดใจกับศักยภาพขององค์กรที่เติบโตขึ้น สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ “... ชุมชนร่วมสุข แบ่งปัน สร้างสรรค์ มุ่งมั่น ยั่งยืน นี่คือนี่ที่ชุมชนยึดมั่น เพราะคุณค่ามากจากวัฒนธรรมราชบุรี มีแปดชาติพันธุ์ โอ๊ะป่อย เป็นหนึ่งในนั้นที่ ผมพยายามใช้แนวคิดการความยั่งยืนเข้ามาใส่ พยายามชุมชนเห็นความสำคัญ และพวกเขาจะส่งไปยังคนรุ่นต่อ ๆ ไป โดยอัตโนมัติ เหมือนเขาเห็น เขาทำต่อ ๆ กันไป ...” (SW-03) พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการเป็นชุมชนต้นแบบด้วยการจัดการการปลดปล่อยคาร์บอนอย่างมีประสิทธิภาพ ริเริ่มระบบการแยกขยะและชั่งน้ำหนักขยะในแต่ละร้านค้า เพื่อประเมินปริมาณขยะที่เกิดขึ้นและวางแผนการจัดการอย่างเหมาะสมตามสัดส่วนประชากรที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ ส่งเสริมภาพลักษณ์แก่ตลาดโอ๊ะป่อยให้ได้รับการรับรองในด้านของจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำได้ สามารถต่อยอดไปสู่โครงการอื่น ๆ เพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเกษตรกร สามารถนำมาแก้ไขร่วมกับชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งจะพัฒนากลายเป็นระบบที่เลี้ยงชีพทอดความรู้ออกไป รวมทั้งโครงการ “ช็อคโกแลตวิวด” ที่ก่อตั้งเป็นก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนขึ้น สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เครื่องใช้ใหม่ และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนเกษตรกรโกโก้ในจังหวัดราชบุรี

ทางฝั่งของผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิตมีการขยายทิศทางการจำหน่ายสินค้าและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกลับฝั่งของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจโรงแรมที่เปรียบเสมือนลูกค้ารายสำคัญและมีการปรับตัวตามกระแสการบริโภคของนักท่องเที่ยวแบบ Well-being ไปแล้ว โดยเฉพาะอุปกรณ์อย่างไม้แขวนเสื้อ แก้วน้ำ ภาชนะบรรจุอาหาร ฯลฯ ส่วนใหญ่ล้วนผลิตจากพลาสติกชีวภาพกันมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองเป้าหมายของธุรกิจโรงแรมที่ยึดถือมาตรฐานการลดคาร์บอนฟุตพริ้นต์ต่อห้องพัก การงดใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และการนำเอาของเสียทุกชนิดในโรงแรมมาหมุนเวียนใช้ใหม่ สำหรับกรณีตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากบริษัท ไทยวา จำกัด (มหาชน) กล่าวถึง ความเป็นไปได้ที่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยควรหันมาใช้ถุงขยะย่อยสลายได้ทางชีวภาพอย่างแท้จริง สามารถลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในโลกได้ประมาณ 100 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า หรือหากใช้ช้อนส้อมย่อยสลายได้

สามารถลดการปล่อยก๊าซได้ถึง 3.8 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า หรือแม้แต่การใช้ถุงพลาสติกย่อยสลายได้ มีส่วนช่วยลดการปล่อยก๊าซได้ประมาณ 20 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าเช่นกัน นับว่าเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมที่ช่วยกันคืนความสมดุลและดูแลสุขภาพทางธรรมชาติ สำหรับประเด็นสนับสนุนจากกรณีตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสมาคมโรคไม่ติดต่อ นำเสนอมิติ Well-being นั้นทางอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการอาหารทั้งในแหล่งท่องเที่ยว ภัตตาคาร โรงแรม ห้องประชุม และงานอีเวนต์ประเภทต่าง ๆ ควรคำนึงถึงรายการอาหารที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้เข้าร่วมงาน มีการประมาณการค่าใช้จ่ายในการจัดเลี้ยงอาหารของโรงแรมหรือสถานที่จัดงาน มีแนวโน้มสูงเกินความจำเป็น อาทิ อาหารว่างระหว่างพักกลางวัน ซึ่งบ่อยครั้งที่มีปริมาณมากเกินไปจนเหลือทิ้งจำนวนมาก อีกทั้งยังควรคำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการ ปริมาณแคลอรีและน้ำตาลที่เหมาะสม เช่น การจัดอาหารว่างที่มีรสชาตือร่อย ได้สัดส่วนวัตถุดิบที่เหมาะสม ไม่มีการสูญเสียวัตถุดิบ และมีปริมาณน้ำตาลที่พอเหมาะ ประมาณ 4 กรัมต่อหน่วย เป็นต้น สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ “... อาหารเป็นพลังขับเคลื่อนของชีวิตทั้งหมด การรับประทานอาหารอย่างมีสติ และใส่ใจจะทำให้เรามีพลัง และช่วยให้ชีวิตดีขึ้น ...” (SW-02) นอกจากนี้ ยังสามารถนำเสนออาหารท้องถิ่นที่มีรสชาติอร่อยและได้มาตรฐาน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานได้สัมผัสกับวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของแต่ละภูมิภาคด้วย ทั้งนี้เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจและเป็นมิตรต่อสุขภาพ ในการจัดกิจกรรมหรืองานประชุมสัมมนาครั้งต่อไป เนื่องจากข้อมูลจากสมาคมได้สำรวจพบว่า สัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 80 ของการเสียชีวิตมาจากโภชนาที่ไม่ได้มาตรฐานและกลายเป็นความเสี่ยงต่อโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันในเลือดสูง และโรคหัวใจ เป็นต้น ในขณะที่วัยกันสถิติยังแสดงให้เห็นว่าในระหว่าง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา อัตราการเป็นโรคอ้วนของคนไทยเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 40 ยิ่งไปกว่านั้นอีกประมาณร้อยละ 11 ของประชากรไทยหรือราว 5 ล้านคนเป็นป่วยโรคเบาหวาน และมีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้นประมาณสองแสนคน หากนับรวมกันในระหว่างปี พ.ศ. 2568 - 2570 ตามลำดับ

2. รูปแบบการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

รูปแบบการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย พบว่า การมุ่งสู่ความยั่งยืนเป้าหมายสูงสุดสำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อาจไม่เพียงพอแต่ต้องการมีรายได้ที่มั่นคงและการขยายตลาดไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวรายใหม่ แต่ยังคงรวมถึงการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา จากการสังเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ สามารถขยายเป็นแบ่งออกเป็น 3 มิติสำคัญได้ดังนี้

2.1 มิติการสร้างความร่วมมือกับชุมชน

ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นจะต้องประสานความร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกัน โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้บริหาร ชาวบ้านเป็นเจ้าของและได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการจ้างงาน รายได้ หรือโอกาสทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังช่วยอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านประสบการณ์แท้จากการสัมผัสวิถีชีวิตพื้นบ้าน โดยทั้งสองฝ่ายร่วมกันวางแผน ตัดสินใจ และพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนผ่านการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ และก่อให้เกิดการค้าที่เป็นธรรมและการท่องเที่ยวที่มีจริยธรรม รวมทั้งการจ่ายค่าจ้างหรือมีการกระจายรายได้อย่างยุติธรรมแก่แรงงานหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ มีการสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นในการจัดหาสินค้าและบริการ เช่นเดียวกับการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม โดยชุมชนมอบประสบการณ์วัฒนธรรมผ่านการแสดงพื้นบ้าน งานหัตถกรรม และรายการอาหาร พร้อมทั้งร่วมกันอนุรักษ์สถานที่และประเพณีที่สำคัญ ควบคู่ไปกับการจัดทัวร์นำเที่ยวโดยมีคหุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความเข้าใจวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ก็จะสามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจและเรียนรู้กันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ “... กิจกรรมมาจากชุมชน คนในชุมชนก็จะได้รับประโยชน์ ขยายของได้มีงานทำกัน ถ้าประเมินแล้วพบว่าจะเชื่อมโยงอะไรได้ ก็ลองเริ่มจาก การเอาของที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน มาเลือกซิ ช่วยสร้างความรู้ได้นะ คนที่มาก็ได้ความรู้ด้วย ...” (A-04)

2.2 มิติการนำเสนอวัฒนธรรม

ภาคธุรกิจและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเรียนรู้รากเหง้าและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม และมีจิตวิญญาณ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถเติมเต็มประสบการณ์การท่องเที่ยวด้วยคุณค่าและความหมายที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น การบูรณาการมรดกท้องถิ่นเข้ากับการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกันไม่เพียงแต่จะยกระดับประสบการณ์ของผู้มาเยือนเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างประโยชน์แก่ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ซึ่งการสร้างพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสและเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้าน หัตถกรรมประจำถิ่น ดนตรีดั้งเดิม หรือการแสดงแบบโบราณ จะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันกับประเพณีท้องถิ่นอย่างแท้จริง การนิยาม Well-being tourism ผ่านวัฒนธรรมด้านอาหารที่ดีต่อสุขภาพก็สามารถนำไปใช้ต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ เช่น แนวคิด “Smart Farming...From Farm to Table” หรือที่การจัด Fine dining ส่งเสริมการรับประทานอาหารท้องถิ่นที่ปรุงด้วยวัตถุดิบสดตามฤดูกาล พร้อมเปิดคลาสสอนทำอาหารเพื่อถ่ายทอดสูตรดั้งเดิมแก่นักท่องเที่ยว หรือแม้แต่การพาเที่ยวชมรายการอาหารยอดนิยมหรือขึ้นชื่อและกลุ่มอาหาร Street food เพื่อสัมผัสรสชาติแท้ของวัฒนธรรมกินอยู่แบบชาวบ้านก็สามารถทำได้เช่นกัน สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ “... Well-being กับการท่องเที่ยวครับ มันเหมือนมาคู่กันตลอดแต่ที่คนไม่ได้มองเห็นคุณค่า การเอาตรงนี้มา Welcome to Well-being ด้วยการทำ Farm to Table น่าจะเคยได้ยินกินบ่อย แต่มันต้องมาจากดั้งเดิมจริง ๆ การปรุงโชว์ สอนทำอาหาร ให้เขาได้ค้นคว้า ผมนะมองว่ามันการต่อยอดประสบการณ์ได้ต่อเนื่อง ...” (A-08) นอกจากนี้ วัฒนธรรมในเชิงการแพทย์ หรือโปรแกรมดูแลสุขภาพแบบดั้งเดิม เช่น แนวทางการรักษาโบราณ ไม่ว่าจะเป็นการแพทย์แผนไทย การแพทย์แผนจีนดั้งเดิม หรือภูมิปัญญาการรักษาแบบพื้นเมืองอื่นๆ หรือแม้แต่การฝึกสติและทำสมาธิตามหลักปรัชญาและแนวปฏิบัติทางจิตวิญญาณของท้องถิ่น

2.3 มิติการรักษาสิ่งแวดล้อม และการใช้ชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ภาคธุรกิจควรประเมินผลกระทบเชิงลบต่อสภาพแวดล้อมท่ามกลางการขยายการเติบโตของกิจการด้วยการนำหลักปฏิบัติด้านความยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการใช้ชีวิตที่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติจะช่วยลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ และส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบรับผิดชอบต่อสังคม อันจะสอดคล้องกับเป้าหมายความยั่งยืนที่ 12 การสร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ในส่วนของแนวทางการปฏิบัติส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบโลว์คาร์บอนมีส่วนสนับสนุนกิจกรรมที่มีการรบกวนแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นน้อยที่สุด รวมถึงมีการบริโภคอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เช่น การประหยัดน้ำและพลังงาน รวมไปถึงการลดปริมาณขยะ การนำกลยุทธ์การจัดการขยะกลับมาซ้ำและกลับมาใช้ใหม่ ตลอดจนการจัดงานอีเวนต์ ควรมีการริเริ่มค่านึงถึงการใช้อย่างยั่งยืนจากวัสดุย่อยสลายได้ ไม่ว่าจะเป็นบรรจุภัณฑ์และอุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ หรืออาจเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนจากบรรจุภัณฑ์และเครื่องใช้พลาสติกมาใช้ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้จากวัสดุธรรมชาติ เช่น มันสำปะหลัง ไม้ไผ่ อ้อย หรือแป้งข้าวโพด หรือผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ก็ควรมีการคำนึงถึงการใช้อย่างยั่งยืนที่ทำความสะอาดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมย่อยสลายได้และไม่เป็นพิษ ซึ่งรวมถึงการนำเสนอผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกาย เช่น สบู่ แชมพูและครีมนวดผม ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และใช้งานในบรรจุภัณฑ์แบบเติมเพื่อลดปริมาณขยะพลาสติก สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ “... นวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน Hotel Friendly แนวคิดไม่ใช่ได้เฉพาะกับโรงแรมอย่างเดียว ลูกค้าหรือผู้ประกอบการที่รู้จักเราสามารถนำไปประยุกต์ได้ กับการเศษซากวัสดุมาใช้ ทางเรานี้ก็เป็นนวัตกรรมสีเขียวที่แสดงถึงภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ที่จะไปใช้ด้วย ...” (SW-04)

อภิปรายผล

1. บริบทและประเด็นความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในมิติการจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ความตระหนักรู้ในสภาวะโลกที่เปลี่ยนแปลงไป การดำเนินชีวิตและการประกอบกิจการต่างๆ ต้องให้ความสำคัญกับกระแสการใส่ใจสุขภาพ การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อสังคม และการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขทั้งกายและใจ การจัดการอุตสาหกรรมบริการแบบองค์รวม ซึ่งเน้นการให้บริการที่คำนึงถึงสุขภาพและสวัสดิภาพของผู้รับบริการ รวมถึงการสร้างประสบการณ์ที่โดดเด่นและการมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงการจัดการประชุมสัมมนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ รวมถึงนวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจากวัตถุดิบธรรมชาติ เช่น ผลิตภัณฑ์จากเมล็ดโกโก้

ก็ได้รับการนำเสนอในงานสัมมนาครั้งนี้ด้วย ซึ่งนับเป็นแนวทางการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน อีกหัวข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การบริหารจัดการคาร์บอนฟุตพริ้นท์และการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนของธุรกิจต่างๆ โดยมีการนำเสนอวิธีการนำของเหลือทิ้งจากอุตสาหกรรมมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น การนำมันสำปะหลังมาผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น ในส่วนของ Well-being หรือสุขภาวะที่ดีที่ยังคงถูกบูรณาการไปกับรูปแบบการท่องเที่ยวนั้น จะต้องเป็นการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีทั้งกับตัวนักท่องเที่ยวและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวด้วย สะท้อนให้เห็นถึงแหล่งท่องเที่ยว และธุรกิจบริการแต่ละประเภทนั้น นอกจากสามารถส่งมอบประสบการณ์ที่ดีและมีคุณภาพให้กับนักท่องเที่ยวแล้ว ในขณะเดียวกันผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว หรือชุมชนตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวนั้นสามารถรับเอาผลประโยชน์เชิงบวกจากการท่องเที่ยวและสามารถลดผลกระทบเชิงลบจากการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Guerra (2022) พบว่า Well-being tourism การสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รูปแบบการท่องเที่ยวนี้เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว ผู้อยู่อาศัย และผู้ประกอบการท่องเที่ยว

ในขณะเดียวกัน Well-being tourism ยังคงเป็นแนวคิดที่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่นได้ด้วยการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เต็มใจที่จะใช้จ่ายกับบริการเพื่อสุขภาพ ที่พัก และสินค้าในท้องถิ่น รายได้ที่ไหลเข้ามาสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นและสร้างโอกาสในการทำงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Indapurkar (2024) พบว่า หากแหล่งท่องเที่ยวใดให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบ Well-being อาจมีแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนมาใช้เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดปริมาณคาร์บอนและส่งเสริมทางเลือกการขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตามการธุรกิจโรงแรมในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังคงให้ความสำคัญการรักษาสมดุลของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วยการระบุดูแลไว้ในแผนการปฏิบัติงาน เพื่อการแสดงถึงธรรมาภิบาลในการดำเนินธุรกิจและยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระชานนท์ ทวีผล (2563) พบว่า การบริหารงานด้วยธรรมาภิบาลของกลุ่มธุรกิจที่พักเริ่มต้นจากการปฏิบัติตามหลักข้อกำหนดทางกฎหมายในราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติโรงแรมไทย พ.ศ. 2547 มีจดทะเบียนตามประเภทที่ถูกต้อง พร้อมกับการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและการแสดงความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการที่ต้องได้รับความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินในระหว่างการเข้าพักอาศัย การดูแลรักษาสุขภาวะของพนักงานที่ปฏิบัติงานในองค์กร การสังเกตพฤติกรรม และการถ่ายทอดความเอาใจใส่จากวัฒนธรรมองค์กรไปสู่ตัวของพนักงาน ตลอดจนการออกมาตรการและนโยบายในการกำกับดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมในที่ตั้งของโรงแรม

2. รูปแบบการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยสามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติสำคัญดังนี้

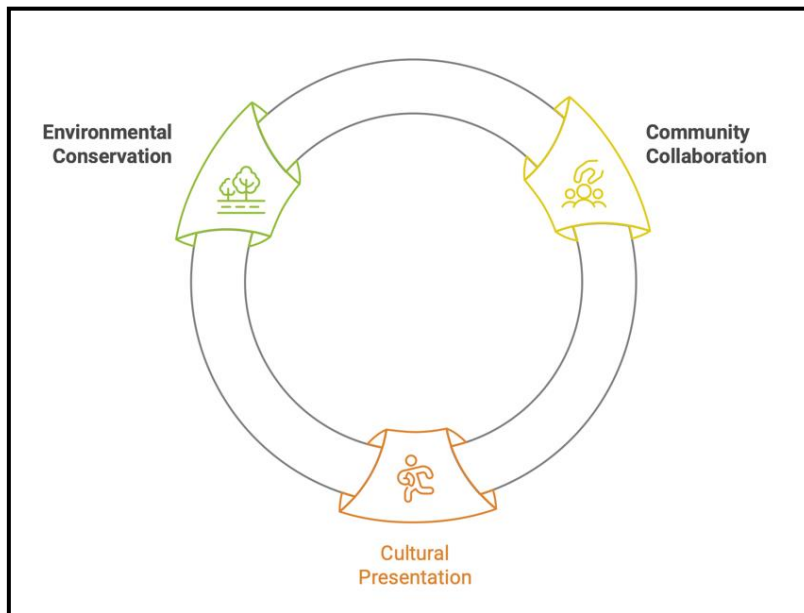
2.1 มิติการสร้างความร่วมมือกับชุมชน พบว่า ความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและส่งเสริม Well-being Tourism โดยให้ความสำคัญกับชุมชนมีบทบาทเป็นผู้บริหารและเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้ได้รับผลประโยชน์โดยตรง ทั้งในรูปแบบของรายได้ การจ้างงาน และโอกาสทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมผ่านการมอบประสบการณ์แท้ให้นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การริเริ่มโครงการพัฒนาชุมชน ผ่านการลงทุนปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต สนับสนุนด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมถึงจัดทำโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน อาทิ การแก้ปัญหาความยากจนและเสริมพลังให้เยาวชน เพื่อให้เกิดการตอบสนองเป้าหมายความยั่งยืนที่ 8 ว่าด้วย ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และ มีผลิตภาพ และการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน สอดคล้องกับ Tharikh & Hamzah (2020) พบว่า องค์ประกอบของความเป็นอยู่ที่ดีที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่ประสบการณ์ความปรารถนาส่วนบุคคล และความพึงพอใจในวัตถุ ซึ่งเป็น Well-being อันเกิดจากความพึงพอใจที่เกิดจากตนเอง รวมไปถึงปัจจัยภายนอกที่เป็นปัจจัยทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสภาพแวดล้อม ช่วยส่งเสริมให้บุคคลเกิด Well-being รวมทั้งกระจายประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกแต่ละภาคส่วน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่พอใจที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย

2.2 มิติการนำเสนอวัฒนธรรม พบว่า การสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชน ผ่านกิจกรรมศิลปะ หัตถกรรม ดนตรี และการแสดงพื้นบ้าน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมด้านอาหารที่ถูกนำเสนอแนวคิด From Farm to Table หรือการนำเสนอ Fine Dining ที่เน้นรายการอาหารเพื่อสุขภาพผ่านการคัดเลือกวัตถุดิบและกรรมวิธีการปรุงแบบดั้งเดิม รวมทั้งการนำเสนอ ภูมิปัญญาด้านสุขภาพในแขนงต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาท้องถิ่น ซึ่งช่วยเสริมสร้างสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจให้กับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Filep et al. (2024) พบว่า การเติบโตของบุคคล ความหมาย และการตระหนักรู้ในตนเอง ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้ และการเชื่อมโยงกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมมีส่วนสนับสนุนให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ Dini & Pencarelli (2021) พบว่า Well-being tourism มีความครอบคลุมการบริการที่หลากหลาย ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อน สปา การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ การดูแลร่างกายและจิตใจ อาหารและไวน์ กีฬา ธรรมชาติ วัฒนธรรม จิตวิญญาณ และกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 มิติการรักษาสิ่งแวดล้อม และการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า กระแสแนวคิดความยั่งยืนถูกมาปรับใช้ในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวอดนียม เพื่อช่วยลดผลกระทบต่อระบบนิเวศและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ เช่น การใช้วัสดุที่ย่อยสลายได้ และลดขยะจากบรรจุภัณฑ์พลาสติก โดยการเรียนรู้หลักการขั้นพื้นฐานของโลว์คาร์บอนที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การประหยัดพลังงานและน้ำ ลดของเสีย และรีไซเคิล นอกจากนี้ ทางผู้บริหารยังสามารถคัดเลือกเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ ธุรกิจโรงแรมที่ควรกำหนดเป็นนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน รวมถึงการเปลี่ยนไปใช้บรรจุภัณฑ์แบบเติม (Refill) เพื่อลดขยะพลาสติก รวมไปถึงการจัดสวนสีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้พันธุ์พืชท้องถิ่นและการจัดสวนที่ทนต่อสภาพแล้ง และงดการใช้พืชต่างถิ่นที่มีความเสี่ยงที่จะเป็นสิ่งมีชีวิตรุกราน (Invasive species) เช่น กระจับปักษ์ ผักตบชวา หญ้าคา เป็นต้น ตลอดจนการเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมโรงแรมไทย กรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเข้าพักหรือใช้บริการ สอดคล้องกับ Mlynkowiak-Stawarz (2023) พบว่า การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ตามข้อเสนอเกี่ยวกับ Well-being tourism ยังคงเน้นย้ำถึงสิ่งสำคัญที่ยังต้องพิจารณาถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนของแนวทางการท่องเที่ยวซึ่งไม่เพียงแต่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวปลายทาง อันเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในภาพรวมหน่วยงานของภาครัฐมีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมความยั่งยืน แต่ยังคงขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ดังนั้น การรวบรวมมุมมองจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทางภาครัฐควรสร้างมาตรฐานรับรองการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ยั่งยืนสำหรับผู้ประกอบการ รวมทั้งมอบสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจที่ลงทุนในนวัตกรรมด้านความยั่งยืนและสุขภาพ ทางภาคเอกชนควรพัฒนาแพ็คเกจท่องเที่ยวที่ผสมผสานวัฒนธรรม อาหารท้องถิ่น และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ในขณะเดียวกันปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานทดแทน การสร้างแบบอย่างความสำเร็จนี้ด้วยการนำแนวคิด Well-being tourism เข้าเป็นหลักการพื้นฐานในการปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินงานของธุรกิจแต่ละประเภท และเป็นส่วนสำคัญวางมาตรการในการจัดการให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ (1) การสร้างความร่วมมือกับชุมชน (Community collaboration) (2) การนำเสนอวัฒนธรรม (Cultural presentation) และ การรักษาสิ่งแวดล้อม (Environmental conversation) มีรายละเอียดตามภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 มิติการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย
ที่มา: จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาบริบทและประเด็นความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในมิติการจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ภาคธุรกิจแต่ละประเภทสามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจผ่านกิจกรรมที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นและการส่งเสริมสุขภาพ โดยประเทศไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางด้านสปาและการแพทย์เชิงสุขภาพ นอกจากนี้ การบริหารทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น การจัดการขยะ ลดคาร์บอนฟุตพริ้นต์ และส่งเสริมมาตรฐานการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รวมถึงแนวคิด Well-being ในทุกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ควรคำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการของอาหารในธุรกิจแต่ละประเภท เช่น โรงแรม การจัดการประชุมและอีเวนต์ เพื่อช่วยลดปัญหาสุขภาพ เช่น โรคอ้วนและโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในประชากรไทย

สำหรับแนวทางการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย งานวิจัยชี้ให้เห็นถึง กรอบการพัฒนาจากความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้ท้องถิ่นมีบทบาทเป็นเจ้าของและได้รับผลประโยชน์โดยตรง ผ่านการจ้างงาน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม Well-being Tourism สามารถส่งเสริมผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น อาหารท้องถิ่น โปรแกรมสุขภาพ และกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กำหนดนโยบายและกลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่ครอบคลุมทุกด้านซึ่งรวมไปถึง Well-being tourism และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจจะต้องมีดำเนินการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เพิ่มเติม ได้แก่ การปรับปรุงสาธารณูปโภคให้สามารถรองรับความต้องการเฉพาะ เช่น การพัฒนาศูนย์สุขภาพ สปา สถานปฏิบัติโยคะ และแหล่งผ่อนคลายจิตใจ โดยคำนึงถึงแนวทางการดำเนินการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในส่วนของการสนับสนุนสินค้าและบริการด้านสุขภาพ ในขณะที่ภาครัฐอย่างกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน รวมทั้งสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ควรมีนโยบายที่เป็นมาตรการการฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและแนวคิดในการสร้างประสบการณ์ใหม่ ที่สร้างสรรค์ รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือระหว่างธุรกิจ ในท้องถิ่นกับแบรนด์ระดับนานาชาติ พร้อมกำหนดมาตรฐานคุณภาพและระบบการรับรองสำหรับผู้ให้บริการในอุตสาหกรรมนี้ ในขณะเดียวกัน นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีนโยบายที่ส่งเสริมแนวทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การบริโภคอาหารท้องถิ่นและเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนโครงการที่ปกป้องธรรมชาติและมรดกวัฒนธรรม

1.2 การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโรงแรมจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านสุขภาพเพิ่มเติม เช่น สตูดิโอโยคะ ห้องปฏิบัติสมาธิ และศูนย์ฟิตเนส รวมถึงใช้สินค้าและวัตถุดิบจากธรรมชาติและเกษตรอินทรีย์ในบริการสปา และห้องพัก ควบคู่ไปกับการส่งเสริมทักษะความรู้ของโรงแรมที่พักในการนำเสนอโปรแกรมดูแลสุขภาพเฉพาะบุคคล โดยเฉพาะการให้คำแนะนำด้านโภชนาการและการออกกำลังกาย ในส่วนของการบริโภคอาหาร ควรสนับสนุนให้โรงแรมนำเสนอรายการอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและเป็นมิตรต่อสุขภาพ อาทิ อาหารจากพืชผักและผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เช่นเดียวกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้จัดงานอีเวนต์ ควรศึกษาขีดความสามารถและทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อการวางแผนจัดกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะ และจัดหาสินค้าในท้องถิ่นและสินค้าออร์แกนิก หรือสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากประเด็นการวิจัยนี้ เป็นเพียงการนำเสนอภาพรวมของแนวทางที่อาจเกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้วิจัยที่สนใจศึกษาสามารถขยายผลประเด็นที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมกับแนวคิด Well-being ในระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย อาหารสุขภาพจากวัตถุดิบท้องถิ่น และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เสริมสร้างสมดุลทางกายและจิตใจ โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ร่วมกับการเพิ่มเติมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานงานปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และการระบอบเขตการศึกษาทั้งในระดับจังหวัดหรือในเขตเมืองที่ศักยภาพทางการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการขยายผลลัพธ์ทางการศึกษาตามกิจกรรมที่สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์และเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชน สามารถใช้เป็นพื้นที่นำร่องและเป็นกรณีศึกษาให้กับเมืองอื่น ๆ ต่อไป

2.2 จากประเด็นการวิจัยนี้ ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการอาจให้ความสำคัญกับกระแสของ Well-being กับความยั่งยืนที่เป็นค่านิยมหลักในยุคหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนการแนวทางการดำเนินงานภายในองค์กร แต่อย่างการศึกษาความคาดหวังและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่อยู่ในฝั่งอุปสงค์ยังคงเป็นสิ่งสำคัญต่อการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวางแผนและพัฒนาคุณลักษณะของสินค้าและบริการ ผู้วิจัยที่สนใจสามารถศึกษามุมมองของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของภาคธุรกิจ เช่น นักท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพ นักท่องเที่ยวคุณภาพสูง นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลลัพธ์ของทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติการสร้างความร่วมมือกับชุมชน มิติการนำเสนอวัฒนธรรม และมิติการรักษาสิ่งแวดล้อม และการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). *Wellness Tourism by Numbers*. สืบค้นจาก

<https://tatreviewmagazine.com/>.

ระชาชนนท์ ทวีผล. (2563). การดำรงอยู่ของธุรกิจที่พักที่ไม่ใช่โรงแรมบนพื้นฐานแห่งธรรมาภิบาล กรณีศึกษาธุรกิจโฮสเทล

ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสาร มทร. อีสาน ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 7(2) 16-35.

สุปชา เพชรโสม และ สุวาริ นามวงศ์. (2567). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทักษะชีวิตที่มีต่อ

กิจกรรมเพื่อสุขภาพ การคล้อยตามกลุ่มผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจต่อกิจกรรมเพื่อสุขภาพ และความตั้งใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเชิงสุขภาพกรณีศึกษากลุ่มชายฝั่งทะเลภาคตะวันตก. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 18(60), 243-253.

Alamineh, G. A., Hussein, J. W., Mulu, Y. E., & Tadesse, B. (2023). The negative cultural impact of tourism and its implication on sustainable development in Amhara Regional State. *Cogent Arts & Humanities*, 10(1), 2224597.

- Aytaş, G., Ergen, F. D., & Aytakin, E. (2024). Wellness Tourism After the Pandemic. In *Future Tourism Trends Volume 1: Tourism in the Changing World* (pp. 285-298). Leeds, England: Emerald Publishing Limited.
- Bagheri, F., Guerreiro, M., Pinto, P., & Ghaderi, Z. (2024). From tourist experience to satisfaction and loyalty: Exploring the role of a sense of well-being. *Journal of Travel Research*, 63(8), 1989-2004.
- Baloch, Q. B., Shah, S. N., Iqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar, S., & Khan, A. U. (2023). Impact of tourism development upon environmental sustainability: a suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental science and pollution research international*, 30(3), 5917-5930.
- Cristache, N., Murariu, S., & Chihaiia, A. (2023). Changes in tourist behavior in the context of the covid-19 pandemic. *Annals of the Academy of Romanian Scientists Series on Economy, Law and Sociology*, 6, 106-124.
- Dini, M., & Pencarelli, T. (2021). Wellness tourism and the components of its offer system: a holistic perspective. *Tourism Review*, 77(2), 394-412.
- Drisko, J. W., & Maschi, T. (2016). *Content analysis*. New York: Oxford university press.
- Filep, S., Moyle, B. D., & Skavronskaya, L. (2024). Tourist wellbeing: Re-thinking hedonic and eudaimonic dimensions. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 48(1), 184-193.
- Gantait, A., Mathew, R., Chatterjee, P., & Singh, K. (2024). Community-Based Tourism as a Sustainable Direction for the Tourism Industry: Evidence from the Indian Sundarbans. In *Interlinking SDGs and the Bottom-of-the-Pyramid Through Tourism* (pp. 197-217). New York: IGI Global.
- Global Wellness Institute. (2024). *Wellness Tourism Initiative Trends for 2024*. Retrieved from <https://globalwellnessinstitute.org/global-wellness-institute-blog/2024/04/30/wellness-tourism-initiative-trends-for-2024/>.
- Guerra, R. J., Trentin, F., & Vila-Chã, C. (2022). New sustainable practices in health and wellness tourism destinations focused on the quality of life and wellbeing. *PASOS Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 20(4), 871-883.
- Handels, R. L., Wolfs, C. A., Aalten, P., Bossuyt, P. M., Joore, M. A., Leentjens, A. F., & Verhey, F. R. (2014). Optimizing the use of expert panel reference diagnoses in diagnostic studies of multidimensional syndromes. *BMC neurology*, 14, 1-9.
- Huang, X., Wang, P., & Wu, L. (2024). Well-being through transformation: An integrative framework of transformative tourism experiences and hedonic versus eudaimonic well-being. *Journal of Travel Research*, 63(4), 974-994.
- Indapurkar, K. (2024). From Temples to Tranquillity: The Role of Religious and Wellness Tourism in India's Sustainable Future. In *Interlinking SDGs and the Bottom-of-the-Pyramid Through Tourism* (pp. 218-246). Pennsylvania: IGI Global.
- Kimunio, I., Nandelenga, M. W., & Makambi, S. (2024). Tourism Degrowth in the New Normal: Exploring the Impacts of COVID-19 on Sustainable and Equitable Tourism Development. In *Tourist Behavior and the New Normal, Volume II: Implications for Sustainable Tourism Development* (pp. 281-297). Cham: Springer Nature Switzerland.
- Liu, L., Zhou, Y., & Sun, X. (2023). The impact of the wellness tourism experience on tourist well-being: The mediating role of tourist satisfaction. *Sustainability*, 15(3), 1872.

- Młynkowiak-Stawarz, A. (2023). Do Polish tourists want wellbeing tourism? Preferences for wellbeing tourism versus the psychological wellbeing of individuals. *E-mentor*, 99(2), 56-68.
- Segarra, E., Brito, L. M. Y., Guapi, F., & López, C. (2024). Impact of COVID-19 on tourism: An economic and social review. *Green World Journal*, 7(2), 149.
- Tharikh, S., & Hamzah, S. (2020). Application of the Wellbeing Theory on Air Traffic Controllers: A Model on How to Flourish in Practice at the Workplace. *The International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 10(5), 522-532.
- Thurmond, A.V. (2001). The Point of Triangulation. *Journal of Nursing Scholarship*, 33(3), 253-258.
- Tsartas, P., Falaras, T., Giannopoulos, K., Papoutsakis, C., Paraskevopoulou, G., & Rachanioti, C. S. (2022). Respoguide: integrating sustainability and wellbeing in tourism through an innovative platform. In *Handbook on Tourism, Public Health and Wellbeing* (pp. 139-149). Northampton, Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
- Zaika, S., & Avriata, A. (2024). Analysis of the impact of the COVID-19 pandemic on the development of the international tourism market. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 3(2), 56-68.